

NIEUWSBRIEF

MILIEUGESCHIEDENIS LAGE LANDEN

Nr. 3 november, 2008

© IGBA-VU /JEG– Adriaan de Kraker & Henny van der Windt

Call for Papers

Globalization, Environmental Change, and Social History

Supplement to the International Review of Social History 2010

Editors: Peter Boomgaard and Marjolein 't Hart

Introduction

Throughout all ages, the activities of mankind have weighed considerably upon the environment. In turn, changes in that environment have favoured the rise of certain social groups and limited the actions of others. Nevertheless, environmental history has remained a “blind spot” for most social and economic historians. This is to be regretted, as changes in ecosystems have always had quite different consequences for different social groups. Indeed, the various and unequal effects of environmental change often explain the strengths and weaknesses of certain social groups, irrespective of their being defined along lines of class, gender, or ethnicity.

This Supplement to the International Review of Social History aims to bring together the expertise of social and environmental historians by looking in particular at the consequences of processes induced by globalization since the Late Middle Ages. The editors are particularly interested in how transnational agents changed the socioecological space and how that change affected the vulnerability of different social groups. Social processes generally result in unequal exposure to risk by making some people more disaster-prone than others. A fine example can be found in Mike Davis's *Late Victorian Holocausts: El Niño Famines and the Making of the Third World* (2001), in which he shows how in the late nineteenth century global political and market forces aggravated the sufferings caused by climate. For the early modern period, John Richards has pointed to the far-reaching ecological effects of trading companies, colonialism, and state expansion on the indigenous population in his *The Unending Frontier: An Environmental History of the Early Modern World* (2003). The extremely strong biological dynamic connected with European expansion had already been pointed out by Alfred W. Crosby, *Ecological Imperialism: The Biological Expansion of Europe, 900-1900* (1986). Recently, in his *Epidemics and Geopolitics in the American Tropics, 1640-1920* (2008) John McNeill showed how the death toll caused by yellow fever could vary enormously in a colonized setting, exacerbated inter alia by the introduction of sugar plantations – an excellent breeding ground for the virus causing yellow fever. The proposed volume also links up well with recent social theory on inequality and vulnerability, for example *Mapping Vulnerability: Disasters, Development and People* (2004) edited by

Greg Bankoff, Georg Frerks, and Dorothea Hilhorst. Apparently, many disasters that seem purely “natural” are aggravated by a peculiar combination of social processes and human-environmental interactions.

Call for papers

The International Review of Social History invites scholars from all over the world to submit abstracts for papers dealing with the connection between environmental and social history, in particular with the changes induced by the long-term process of globalization. The period covered may lie anywhere between the twelfth century (for example the Eurasian exchange induced by the Mongolian expansion) and the mid-twentieth century (for example the deforestation caused by the Vietnamese wars). We seek papers that reflect recent and original research and we stimulate proposals dealing with the long term, that take a comparative perspective, whose subject is drawn from the non-Western world, and/or that combine historical research with a theoretical outlook. The Supplement will include eight to ten individual papers each of around 8,000-10,000 words. An introduction will situate the Supplement within the context of recent developments in the field of social and environmental history.

Deadline

The deadline for sending proposals, including brief outlines of the articles, is 1 February 2009. Please send your proposal to irsh@iisg.nl, including your affiliation, and email and postal addresses.

Time schedule

1 February 2009: Deadline for proposals, including brief outlines of articles by authors

March 2009: Letters of acceptance (or rejection) of proposals

September 2009: Deadline for first draft of articles

November 2009: Letter from the editors to authors about any necessary revisions

January 2010: Second draft of articles

April 2010: Final version of manuscript to copy editor

December 2010: Publication of Supplement

The European Society for Environmental History (ESEH) Publication Prize 2009

The European Society for Environmental History (ESEH) welcomes submissions for its Publication Prize. The prize is intended to identify and encourage innovative and well written research in the field of environmental history of Europe. It will be awarded for an article published in 2007 or 2008. Applications are welcomed from senior and junior scholars from all countries, even though some preference may be given to junior scholars from Europe. The prize will be awarded at the 1st World Congress of Environmental History, August 2009 in Copenhagen.

The ESEH publication prize is intended for an article on any subject in European environmental history and in any European languages. The winner will receive a money prize in the amount of Euro 500 as well as travel grant (if needed) to attend the 1st WCEH in 2009. Applicants are asked to submit two copies of their published article by mail (snail-mail) to the address marked * below. If the language of publi-

cation is not English, however, applicants should submit a one-page English summary of their article with their applications.

Complete applications must be received by November 30, 2008. The winner will be contacted in the beginning of May 2009.

Home page: <http://eseh.org/publicationprize2009>

Send applications to:

*ESEH Publication Prize

Eva Jakobsson

Department of Media, Culture and Social Sciences

University of Stavanger

4036 Stavanger

Norway

The ESEH Publication Prize committee:

Stefania Gallini, Ph.D.

Departamento de Historia

Universidad Nacional de
Colombia

Bogotá

Colombia

sgallini@unal.edu.co

Eva Jakobsson, Ph.D.

Department of Media, Cul-

ture and Social Sciences
University of Stavanger

4036 Stavanger

Norway

eva.jakobsson@uis.no

Tomasz Samojlik Ph.D.

Mammal Research Institute

Polish Academy of
Sciences

17-230 Bialowieza

ul. Waszkiewicza 1c

Poland

samojlik@zbs.bialowieza.pl

Created by [secretary](#)

Last modified 2008-08-13 08:43

News

 [Issue 1/2008 of Klaudyán out now](#)

2008-10-20

 [CFP: Globalization, Environmental Change, and Social History, Supplement to the Int. Rev. of Social History 2010](#)

2008-10-12

 [CFP: 9th Nordic Environmental Social Science Conference, London, UK 10th - 12th June 2009](#)

2008-09-17

 [CFP: Man and wild animals in the Alps](#)

2008-09-01

 [CFP: ESEH Publication Prize 2009](#)

2008-08-11

[More...](#)

Nieuwe hoogleraar Waterstaatsgeschiedenis aan de Vrije Universiteit

Onlangs is bekend geworden dat Petra van Dam Gerard van de Ven opvolgt als bijzonder hoogleraar Waterstaatsgeschiedenis. De Bijzondere Leerstoel Waterstaatsgeschiedenis is in 2007 overgeplaatst van de Universiteit van Amsterdam naar de Vrije Universiteit. De initiators van de leerstoel, het

Schilthuisfonds te Utrecht en de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis, vinden dat de leerstoel goed past in het onlangs opgerichte interfacultaire International Research Centre CLUE van de Vrije Universiteit (Cultural Landscapes and Urban Environments).

Congres ecologische geschiedenis te Namen 11/13 dec. 2008

« Premières Rencontres d'histoire de l'environnement en Belgique (Belgique, Luxembourg, Congo, Rwanda, Burundi) »

11-12-13 décembre 2008
FUNDP Namur, Belgique
Rue de Bruxelles, 61
Faculté de Philosophie et Lettres, local L3 (3e étage)

Inscriptions et informations : <http://www.fundp.ac.be/prebel>

Geschiedenis van het milieu: België-Groothertogdom Luxemburg/Congo - Rwanda - Burundi

De onderzoekssituatie betreffende de geschiedenis van het milieu noopt tot het verkennen van de huidige stand van zaken en het opmaken van een balans over dit thema voor België en het Groothertogdom Luxemburg, Congo, Rwanda en Burundi waarmee het een deel van zijn geschiedenis heeft gedeeld. Dit is de doelstelling van “Ontmoetingen rond de geschiedenis van het milieu” die **op 11-12-13 december 2008** aan de Naamse Faculteiten: Facultés universitaires Notre-Dame de la Paix plaatsvinden. De bij dit thema betrokken onderzoekers uit alle periodes worden uitgenodigd een presentatie van 20 minuten te houden over één van de volgende onderwerpen :

- **synthese** van hoofdlijnen, sterke en specifieke punten die reeds in eerdere *papers* ontwikkeld zijn; of een historiografische synthese over een bepaald thema;
- **methodologische benadering** van een bepaald soort bronnen;
- **documentenfonds** (archiefbronnen, gedrukte bronnen,...);
- **project** (al dan niet uitgewerkt) van een onderzoeksteam;
- **nieuw onderzoek** (“klassieke” bijdrage);
- **een poster** - een *award* voor de beste poster voor milieugeschiedenis zal op het einde van het colloquium door een wetenschappelijk comité met een prijs van 250 euro worden bekroond.

Daarbij ontvangt een groep “jonge vorsers” de bijdragen van studenten (3e baccalaureaat of 1e en 2e master).

Na afloop van het colloquium wordt de korte inhoud van de bijdragen – max. vijf tot tien pagina's – samen met de presentatie van auteur en persoonlijke literatuuropgave gepubliceerd. Tijdens het colloquium (incl. publicatie) zijn Frans, Nederlands en Duits de voertalen.

Het programma

JEUDI 11 DÉCEMBRE

9h30 *Accueil*

10h00 *Ouverture du Colloque*

10h00 Allocution par le Prof. Michel SCHEUER, Recteur des FUNDP

10h10 Allocution par le Prof. Paul THIRY, Administrateur en charge de la recherche aux FUNDP

10h25 « De Premières Rencontres ? », par Mme Isabelle PARMENTIER, FUNDP, Directrice du département d'histoire, organisatrice

10h45 *Communications inaugurales*

sous la présidence de Mme Claire BILLEN, professeur (ULB)

Concepts & notions

10h45 Regards croisés : la notion d'environnement, M. Régis DEFURNAUX, historien, philosophe, DEA anthropologie, assistant aux FUNDP

11h05 Un historique du développement durable, M. Edwin ZACCAÏ, professeur, directeur du Centre d'Études du Développement durable (ULB, Institut de Gestion de l'Environnement et d'Aménagement du Territoire, IGEAT)

Mises en perspective

11h25 Où en est l'histoire de l'environnement en France ?, Mme G. MASSARD-GUILBAUD, professeur à l'École des Hautes Études en Sciences Sociales, Paris ; présidente de l'European Society for Environmental History

11h45 Milieugeschiedenis in Nederland/Environmental History in the Netherlands, M. HENK VAN ZON, professeur, Rijksuniversiteit Groningen

12h05 *Discussion*

12h30 *Repas*

14h30 *Session « Des équipes, des bilans »*

sous la présidence de M. René NOËL, professeur émérite (FUNDP/UCL)

14h30 Plus de 15 ans d'histoire de l'environnement à l'université de Gand (et à l'université d'Anvers), MM Erik THOEN, professeur, Universiteit Gent, et Tim SOENS, professeur, Universiteit Antwerpen

14h50 Le Centre d'Histoire des Sciences et des Techniques (ULg), un centre de ressources pour l'histoire de l'environnement, Mme Geneviève XHAYET, directrice adjointe du CHST (ULg)

15h10 La méthodologie développée par la SPAQuE pour dresser le bilan historique des activités des anciens sites industriels à réhabiliter, MM Philippe SCAUFLAIRE, senior manager à la SPAQuE, Pierre BRICTEUX et Philippe TOMSIN, cellule historique de la SPAQuE

15h30 « HE_NRI Histoire de l'Environnement Réseau Interdisciplinaire ». Objectifs, ambition et programme du nouveau groupe de contact FRS-FNRS, Mmes Chloé DELIGNE, chercheuse qualifiée du FRS-FNRS à l'ULB, et Isabelle PARMENTIER, chargée de cours, FUNDP

15h50 Discussion

16h15 Fin des échanges et cocktail de présentation des deux nouvelles collections aux Presses universitaires de Namur (PUN) : « Autres futurs » et « Carnets du développement durable »

VENDREDI 12 DÉCEMBRE

9h30 Session « Études de cas, perspectives nouvelles »

sous la présidence de M. Michel DORBAN, professeur (UCL)

9h30 La « pollution » dans les villes médiévales. Réflexions sur la toponymie urbaine, Mme Chloé DELIGNE, chercheuse qualifiée du FRS-FNRS à l'ULB, et M. Bram VANNIEUWENHUYZE, chercheur postdoctoral, Universiteit Gent

9h50 Les préoccupations environnementales à Namur au XVIIIe siècle, Mme Hélène COQUIART, licenciée en histoire

10h10 Préoccupations sanitaires et politiques communales d'hygiène publique (1830-1914). Le cas de Mons, M. Laurent HONNORÉ, chef de travaux aux AÉM, maître de conférences aux FUCAM et aux FUNDP

10h30 Discussion

10h45 Pause-café

11h05 Chartes de franchises, paysages et environnement dans le comté de Chiny au XIIIe siècle, M. Jean-Marie YANTE, professeur à l'UCL

11h25 Les forêts péri-urbaines des villes de Namur et de Luxembourg aux XVe et XVIe siècles, M. Laurent SCHMIT, doctorant à l'Université de Fribourg-en-Brisgau

11h45 Le tourisme en Ardenne (1850-1914), Mme Stéphanie QUÉRIAT, doctorante à l'ULB, IGEAT

12h05 Discussion

12h20 Repas

14h20 Session « Études de cas, perspectives nouvelles » (suite)

sous la présidence de M. Jean-Jacques HEIRWEGH, professeur (ULB)

14h20 Un siècle de progrès techniques en agriculture en Belgique (1830-1914) : mécanismes d'un phénomène grandissant, M. Corentin DE FAVEREAU DE JENERET, doctorant à l'UCL

14h40 L'essor de l'industrie du zinc et la prise en compte de l'environnement, M. Arnaud PÉTERS, chargé de recherches au CHST (ULg) et doctorant à l'UCL

15h00 Les Sociétés de pêche à la ligne, « consciences » de la pollution des rivières en Belgique (1880-1940) ?, Mmes Wanda BALCERS, doctorante à l'ULB, et Chloé DELIGNE, chercheuse qualifiée du FRS-FNRS à l'ULB

15h20 L'évolution des mares en Belgique : entre Histoire humaine et Histoire de l'environnement, M. Kevin MORELLE, assistant de recherche aux FUNDP et Mme Annick CASTIAUX, professeur aux FUNDP

15h40 Discussion et pause-café

16h15 Fin des échanges

18h30 Réception et banquet

SAMEDI 13 DÉCEMBRE

9h15 Session « Sources et méthodes »

sous la présidence de Mme Andrée CORVOL, directrice de recherches au CNRS, présidente du Groupe d'Histoire des forêts françaises

9h15 Quelles sont les sources disponibles sur l'histoire de l'écologie politique en Belgique francophone ? Présentation des fonds et collections du centre d'archives privées d'Étopia (centre d'animation et de recherche en écologie politique) à Namur, Mme Dawinka LAUREYS, archiviste, Étopia

9h35 Dommages de guerre : chantier archivistique, perspectives scientifiques et nouvelles utilités administratives, MM François ANTOINE, chef de travaux aux AGR, et Thierry LEMOINE, SPF Intérieur-Centre fédéral de connaissances pour la sécurité civile

9h55 Les archives des Inspections de Namur et de Dinant de l'Administration des eaux et forêts, source de l'histoire de l'environnement en province de Namur (1833-1983), M. Emmanuel BODART, chef de service aux AEN

10h15 Discussion

10h30 Pause-café

10h50 L'histoire des forêts, entre approche méthodologique et synthèse, M. Pierre-Alain TALLIER, chef de section aux AGR

11h10 Pour une histoire des représentations de l'environnement dans les sources écrites médiévales (VIe-XIIIe s.). Entre culture, économie et société, M. Nicolas SCHROEDER, aspirant FRS-FNRS (ULB/URHM)

11h30 À la croisée des « sources ». Approche interdisciplinaire de l'environnement du château de Walhain-saint-Paul, M^{m^{es}} et MM Laurent VERSLYPE, professeur à l'UCL-chercheur qualifié FRS-FNRS, Inès LEROY, historienne et archéologue, William I. WOODS, University of Kansas, Ann DEFGNÉE, assistante de recherche à l'UCL, Bailey K. YOUNG, Eastern Illinois University, Paul HUDSON, University of Texas, Donald W. MEYER, Rock Rivers Laboratory, USA

11h50 Discussion

12h05 Repas

14h00 Session « Sources et méthodes » (suite)

sous la présidence de M. Pierre ALEXANDRE, professeur (ULg)

14h00 L'histoire industrielle au service de l'assainissement des sites industriels désaffectés, MM Raphaël AUSSEM, bibliothécaire-documentaliste au CHST (ULg), Olivier DEFÊCHEREUX, chargé de recherches au CHST (ULg), Arnaud PÉTERS, chargé de recherches au CHST (ULg) et doctorant à l'UCL

14h20 Une source importante pour l'histoire de l'aménagement industriel : la carte topographique de Philippe Vandermaelen, l'exemple du bassin de Charleroi, M. Jean-Charles DUCÈNE, maître de conférences à l'ULB

14h40 Démarches d'histoire des mentalités et d'histoire culturelle appliquées à la géographie historique : bilan et perspectives, M. Sébastien DUBOIS, premier assistant aux AÉL, chargé d'enseignement aux FUNDP et professeur aux FUSL

15h00 Discussion

15h15 Pause-café

15h35 Session « Congo-Rwanda-Burundi »

sous la présidence de M. Jean-Luc VELLUT, professeur émérite à l'UCL

15h35 Les jardins du Congo belge entre idéologie et aménagement du territoire, M^{m^e} Odile DE BRUYN, docteur en histoire

15h55 Environnement et sources missionnaires, M^{m^e} Annie LENOBLE-BART, professeur à l'Université de Bordeaux 3

16h15 Gestion et protection de la faune sauvage au Congo durant la colonisation belge (1885-1960), M^{m^e} Patricia VAN SCHUYLENBERGH, chef de travaux au Musée royal de l'Afrique centrale, Tervuren

16h35 Les politiques de santé et l'impact environnemental au Rwanda dans l'Entre-deux-Guerres, M^{m^e} Anne CORNET, chercheuse au CEGES

16h55 Discussion et pause-café

17h30 Conclusions des Rencontres, M^{m^e} Corinne BECK, professeur à l'université de Valenciennes

18h00 *Fin des échanges*

Pendant les pauses-café, projection continue du projet « La mine dans la ville : le paysage industriel à travers le vitrail » (Ecomusée du Bois-du-Luc, Karima Haoudy et Vincent Vincke).

Comité scientifique :

Mme Claire BILLEN, Professeur (ULB)
Mme Marie-Hélène CORBIAU, Chargée d'enseignement (FUNDP)
Mme Chloé DELIGNE, Chercheuse qualifiée FRS-FNRS (ULB)
M. Michel DORBAN, Professeur (UCL)
M. Robert HALLEUX, Directeur de recherches FRS-FNRS (ULg), Membre de l'Institut
Mme Isabelle PARMENTIER, Chargée de cours (FUNDP)
M. Michel PAULY, Professeur (Université du Luxembourg)
M. Tim SOENS, Professeur (UAntwerpen)
M. Erik THOEN, Professeur (UGent)
M. Laurent VERSLYPE, Professeur, Chercheur qualifié FSR-FNRS (UCL)

Congres Historische Geografie: Kyoto Japan 23-27 aug. 2009

Na het succesvolle 13e Internationale Congres voor Historisch-Geografen in Hamburg in 2005, zag het er al snel naar uit dat de volgende organisator Japan zou worden. In de onderstaande aankondiging vindt u meer bijzonderheden over de thema's van het 14^e Internationale Congres dat in Kyoto zal worden gehouden van 23 tot 27 augustus 2009.

Registration Fees

Early registration *	35,000 yen
Registration **	40,000 yen
Student participants	15,000 yen
Accompanying person	10,000 yen
One day participants:	
Regular	15,000 yen
Student	7,000 yen

* before 31 March 2009 ** from 1 April 2009

Registration fees include welcome drinks at the icebreaker and tea/coffee during the paper sessions. Additional fees apply for the conference dinner, full-day field trip and post-conference field trip.

Website and Contact Information

The second circular including further information on the submission of abstracts, the registration method, field trips and accommodation will be on our website by the end of November 2008.
<http://www.bun.kyoto-u.ac.jp/ichg/>

ICHG 2009 Organizing Committee
E-mail ichg@bun.kyoto-u.ac.jp
Fax +81-75-761-0692
c/o Department of Geography
Graduate School of Letters
Kyoto University, 606-8501, Japan

ICHG 2009 Organizing Committee

Director
Akihiro Kinda (National Institutes for the Humanities)
Professor Emeritus, Kyoto University

Treasurer
Shinsuke Minamide (Otemon Gakuin University)

Excursion organizer
Tsunetoshi Mizoguchi (Nagoya University)

Secretary
Taisaku Komeie (Kyoto University)

14th International Conference of Historical Geographers

ICHG 2009 Kyoto
23-27 August 2009
Kyoto University, Japan

Internationale congressen zover van Europa hebben altijd veel moeite hun programma met sprekers van zo veel mogelijk landen goed gevuld te krijgen. Kwamen naar Hamburg veel collega's uit Oost-Europa met de auto, naar Japan zullen de reiskosten voor hen veelal te hoog zijn. Voorstellen zullen dan ook gemakkelijker worden geaccepteerd dan voor congressen die

in Europa worden gehouden. Het grote scala aan onderzoeksvelden van in totaal dertien geeft dit al aan. Een ander aspect aan congressen in Japan en/of China zijn de vele presentaties van collega's uit die landen zelf. Ondanks alle goede wil, zijn deze vaak moeilijk te volgen, terwijl ze anderzijds een veld van het brede onderzoek bestrijken, dat in Europa niet zoveel aanbod komt.

Invitation

Welcome to the 14th International Conference of Historical Geographers (ICHG) at the Graduate School of Letters, Kyoto University, Japan. It gives me great pleasure to host the first ICHG held in East Asia, where distinctive traditions of historical geography have developed. I hope that the confluence of multiple genealogies in historical geography will inspire the reorientation of alternative perspectives and studies.

Akihiro Kinda
Director, ICHG 2009 Organizing Committee

Conference Themes

Papers are invited on all aspects of historical geography, especially the following:

- ▶Theory and history of historical geography
- ▶Digital humanities and historical GIS
- ▶Mapping, surveying and geographical knowledge
- ▶Nature and environmental change
- ▶Population, health and welfare
- ▶Farms, food and rural landscape
- ▶Urbanism and built environments
- ▶Industrialization and capitalism
- ▶Networking, communication and globalization
- ▶Tourism, sport and recreation
- ▶Heritage and landscape conservation
- ▶Power, imperialism and colonialism
- ▶Historical geographies of East Asia

Field Trips

Full-day field trips: 25 Aug 2009

- Option A** Kobe: history and industry of the modern port city
- Option B** The memory of Kyoto, 794-2009: historical landscapes of the capital
- Option C** Nara: the ancient capital toward the 1,300th anniversary in 2010
- Option D** Lake Biwa: transformation of the cultural landscape

Post-conference field trip: 28-30 Aug 2009
Central mountainous Japan: traditional village life in World Heritage houses

Preliminary Programme

Conference: 23-27 August 2009

- 23 Aug (Sun): registration, opening session, icebreaker
- 24 Aug (Mon): paper sessions
- 25 Aug (Tue): full-day field trips
- 26 Aug (Wed): paper sessions, conference dinner
- 27 Aug (Thu): paper sessions, business meeting

Post-conference field trip: 28-30 August 2009

Important Dates

Submission of Abstracts	31 January 2009
Acceptance of Papers	28 February 2009
Early Registration	31 March 2009

Nadere informatie te verkrijgen op:

ichg@bun.kyoto-u.ac.jp

en op <http://www.bun.kyoto-u.ac.jp/ichg/>

De thema's van het 14^e international congres van historisch geografen sluiten nauw aan bij dat van milieugeschiedenis, i.h.b. thema 4 'Nature and environmental changes'.
(*Adrie de Kraker*)

Impressie van de 'Dag van het Historisch Cultuurlandschap – 2008'

Op 31 oktober j.l. werd voor het derde jaar op rij het congres gehouden van de Historische Geografie. Het eerste was in 2006 in Utrecht, het tweede vond in 2007 te Rotterdam plaats. Het is goed te constateren dat de belangstelling voor deze bijeenkomst groeiende is. Ditmaal waren er ruim honderd belangstellenden. Dit zijn dan niet enkel en alleen meer de historisch-geografen, maar ook onderzoekers van aanverwante disciplines, vertegenwoordigers van onderzoeksbureaus en beleidsmakers hebben de weg naar de bijeenkomst weten te vinden. De dag te Garderen stond sterk in het teken van de relatie natuur- en erfgoedbeheer. Eigenlijk maakte de keynote, gehouden door Oliver Rackham onomstotelijk duidelijk dat er die dag voor de ecologische geschiedenis een grote rol was weggelegd. Wie Rackham had misgelopen

te Leeds (zie aldaar) kwam hier zeker aan zijn trekken. Zijn verhaal over de Europese savanne kwam er in wezen op neer dat een groot deel van Europa in de IJzertijd en wellicht ook al eerder ooit heeft bestaan uit de welbekende open gebieden met grasland en daarin verspreide groepjes met bomen. Door verandering van landgebruik zijn de open ruimten opgevuld met bos. Om die reden is het dan ook beter over cultuurlandschap te spreken. Overigens kunnen in elke periode van veranderd landgebruik open ruimten aldus opgevuld worden, soms zelfs vrij recent of kan de savanne jong zijn, zoals op het Iberisch Schiereiland. Verder is de omvang van de savanne ook bepaald door hoe deze wordt gedefinieerd, waarmee een ander cultureel element een rol speelt. Het gedeelte over de *pollards*, welke vormen die aannemen en hoe die werden gebruikt, bevatte nauwelijks nieuws. Overigens, voor wie de boeken van Rackham kent, bevatte de keynote weinig nieuws en had deze eerder meer weg van een causerie dan van een wetenschappelijk doorwrochte keynote. Niettemin een gelukkige keuze van de organisatie om hem het kader te laten schetsen voor de rest van de dag.

Bijzonder aardig was de presentatie door Rienk-Jan Bijlsma (Alterra, Wageningen) van de resultaten van de kadastrale kaarten (1832) van een gedeelte van de Veluwe, waarbij de categorieën bos en heide nader werden geanalyseerd, die door de gemeenten werden gehanteerd. Bovendien werd de relatie tussen de onderscheiden categorieën en de bodemsoorten duidelijk in beeld gebracht. Een en ander leidt tot betere inzichten over toekomstig beheer van het gebied, waar en het hoe best het met bos/heide kan worden ingericht of juist niet.

Aansluitend op het verhaal van Rackham was het onderzoek van Jan den Ouden (Alterra, Wageningen), die het hout van de *pollards* op enkele locaties had onderzocht. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat het hout boven de grond de traditionele boomringensequentie vormt, hout onder de grond (wortels) ook, maar dan in sterk afwijkende vorm. Op deze wijze kan worden bepaald wanneer hout is bedolven door zandverstuivingen. Op die wijze kan ook duidelijk in beeld worden gebracht dat groepjes bomen teruggaan tot een en hetzelfde wortelstelsel. Het leidt tevens tot de vaststelling dat er op de Veluwe geen duizendjarige eiken zijn, maar slecht wortelstelsels die enkele eeuwen oud zijn.

Kortom, ook de derde jaarbijeenkomst van de historisch-geografen was een erg geslaagd evenement. Hulde aan de organisatie. Dat de krakkemikkerige geluidsinstallatie geen schoonheidsprijs verdiende, lag niet aan hen. Wel zou het aardig zijn enkele uitgevers die zich op het landschap, ecologie en erfgoed specialiseren, uit te nodigen hun waar aldaar te tonen. (*Adrie de Kraker*)

Impressies van ecologische geschiedenis op het International Medieval Congress (Leeds, juli 2008)

Het internationale congres van Middeleeuwse Geschiedenis te Leeds was een van die megabijeenkomsten, waar het ondoenlijk was een keuze te maken uit de circa 24 gelijktijdig gehouden *sessions*. Zelfs beperkt tot thema's die de ecologische geschiedenis raakten, was de keuze vaak moeilijk.

Behalve de overmaat aan verschillende bijeenkomsten rondom vaste thema's waren er soms ook keynotes op ongelukkige momenten, waarbij van het ene gebouw naar een ander gependeld moest worden. Weliswaar was er voorzien in een uitstekend vervoer van en naar, maar toch!

Een greep uit de vele sessions

Session 114 ‘Fish and Famine: Natural Resources and Economy in the 14th and 15th centuries’ bestond uit een bijdrage over de bedijkingen van de schorren in het estuarium van de Theems. Bedijkingen vonden tussen circa 1100 en 1250 plaats. De veranderingen van het natuurlandschap hielden verband met de sterke bevolkingstoename, maar maakten het gebied kwetsbaar voor stormen die tot overstromingen konden leiden. Toen medio 14^e eeuw de bevolking in aantal terugliep, ontstonden grote problemen. De bijdrage bevatte geen nieuwe gezichtspunten. De tweede bijdrage ging over visserij met een speciaal soort fuiken, verhandelen van de vis, uitvoer van laken uit Wales (mantels) en handel in onder meer suiker en andere zoetigheid. De bijdrage was erg fragmentarisch en beperkte zich tot beschrijving, enige kwantificering ontbrak. De derde bijdrage handelde over de veepest uit de jaren 1319-1322. De spreker zette de oorzaken van de ziekte en de gevolgen daarvan uitstekend uiteen, analyseerde de aard van de pest en maakte duidelijk hoe in de schaarste aan vee werd voorzien. Een prima presentatie, waarbij echter geen lijn met het heden werd getrokken, noch het aandeel van vogels en het klimaat een rol werd gegend.

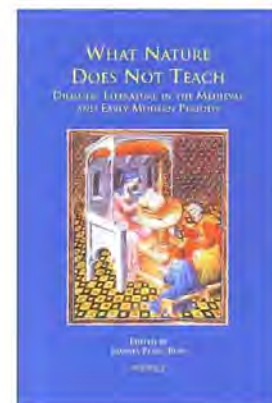
DISPUTATIO

J. Feros Ruys (ed.)

What Nature does not Teach Didactic Literature in the Medieval and Early Modern Periods

This interdisciplinary volume takes as its subject the multifaceted genre of didactic literature (the literature of instruction) which constituted the cornerstone of literary enterprise and social control in medieval and early modern Europe. Following an Introduction that raises questions of didactic meaning, intent, audience, and social effect, nineteen chapters deal with the construction of the individual didactic voice and *persona* in the premodern period, didactic literature for children, women as the creators, objects, and consumers of didactic literature, the influence of advice literature on adult literacy, piety, and heresy, and the revision of classical didactic forms and motifs in the early modern period. Attention is paid throughout to the continuities of didactic literature across the medieval and early modern periods—its intertextuality, reliance on tradition, and self-renewal—and to questions of gender, authority, control, and the socially constructed nature of advice. Contributors particularly explore the intersection of advice literature with real lives, considering the social impact of both individual texts and the didactic genre as a whole. The volume deals with a wide variety of texts from the early Middle Ages to the eighteenth century, written in languages from Latin through the European vernaculars to Byzantine Greek and Russian, offering a comprehensive overview of this pervasive and influential genre.

approx. x + 430 p., 3 b/w ill.,
160 x 240 mm, 2008,
DISPUT 15, HB,
ISBN 978-2-503-52596-9
approx. € 80
Publication date scheduled
for May 2008

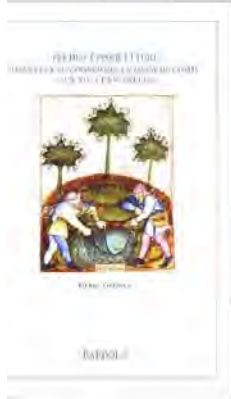
Session 1115 was gewijd aan de rivieren. In deze zitting sprong de bijdrage over de vorstelijke opdrachten tot onderzoek van gebeurtenissen ter plaatse eruit. Het ging dan om bijvoorbeeld schade die was aangericht door storm of overstromingen. Vanaf de regering van Eduard I tot Hendrik VI waren dit soort *commissions* naar aard, tijd en regio onderzocht. Op deze wijze werd duidelijk wanneer rampen zich voordeden en welke gebieden bijzonder te lijden hadden. Het onderzoek naar de rol van de rivier in de Franse stad Metz door Frédéric Ferber leidde tot aan vrij compleet beeld.

Bijzonder tegenvallend was de keynote van J. Berlioz ‘Natural catastrophes in the Middle Ages: New Approaches’. Centraal in zijn betoog stond de aardbeving van 1356 rondom Basel. In feite presenteerde de spreker resultaten van de jaren negentig. De new approaches waren naar mijn smaak niet te ontdekken. Van belang zijn wel zijn opmerkingen dat aardbevingen vooral huis houden in de stedelijke ruimte en aangezien de meeste mensen in de Middeleeuwen in de rurale ruimte woonden en daarom dagelijks ook dicht bij de natuur stonden. Voor de 21e-eeuwse onderzoeker is dit laatste gegeven niet zonder belang.

BURGUNDICA

P. Gresser

Pêche et pisciculture dans les eaux princières en Franche-Comté aux XIVe et XVe siècles

220 p., 155 x 235 mm, 2008,
BURG 14, PB
ISBN 978-2-503-22423-7
approx. € 61
Publication prévue pour mai 2008

Parmi tous les éléments qui composaient le domaine des comtes de Bourgogne au bas Moyen Âge, les eaux vives et les étangs formaient un ensemble non négligeable, le poisson d'eau douce étant particulièrement recherché. C'est pour mieux mettre en valeur cette partie spécifique de ses propriétés en Franche-Comté que le duc-comte Eudes IV (1330-1349) créa un office nouveau : la gruerie, chargée d'administrer et de gérer les eaux et forêts domaniales. La comptabilité de l'institution révèle que les rivières ne furent

pas toutes prises en charge par le gruyer, d'où l'examen des comptes des autres officiers domaniaux. Dans tous les cas, les eaux vives donnèrent lieu à des amodiations, dont seuls les amodiataires et les revenus sont connus. Le recours aux chartes de franchises permet de mieux percevoir les rapports entre les sujets du prince et le milieu aquatique.

Des étangs les textes décrivent avec précision la structure, la pêche et la vente du poisson. Parmi les réserves piscicoles, il y avait des plans d'eau destinés à la reproduction, d'où le titre de pisciculture utilisé dans le titre de ce livre.

L'ouvrage se termine par une analyse des « mesus » (délits) perpétrés dans les eaux comtales, curieusement inclus dans le poste des « amendes des bois banaux ».

Au total cette étude forme le second volet d'un triptyque consacré aux eaux et forêts princières dans le comté de Bourgogne aux XIVe et XVe siècles. Elle fait suite logiquement à la description de l'office de gruerie en montrant son application aux eaux courantes et « stagnantes » (les étangs), c'est-à-dire deux milieux halieutiques très différents puisque le premier, à l'état naturel, s'oppose aux réserves piscicoles construites par les hommes.

Pierre Gresser, professeur d'histoire du Moyen Âge à l'Université de Franche-Comté. Ses recherches portent sur le domaine des comtes de Bourgogne aux XIVe et XVe siècles et en particulier les eaux et forêts.

OXBOW BOOKS

Landscapes is a peer-reviewed journal with a distinguished editorial board. It seeks to be both accessible and scholarly – a journal to which all those engaged in studying past landscapes, both amateur and professional, can turn for the best of current research and the most influential opinions. Its scope is broad and, whilst focusing largely on the British Isles, it also covers subjects outside the UK. Prehistoric, medieval and post-medieval archaeology all figure prominently.

Landscapes is published twice a year, in June and December, and is available to buy as an annual subscription or issue-by-issue. Windgather Press is now an imprint of Oxbow Books. For a list of back-issues please visit www.windgather.co.uk

ISSN: 1466-2035

W I N D g a t h e r
P R E S S

ORDER FORM

I would like to subscribe to *Landscapes* at £30 per year (personal).
I would like to subscribe to *Landscapes* at £70 per year (institutional).
I enclose a cheque/please debit my card for the amount £.....
Card: VISA/ Mastercard/ Maestro (Switch)/ AmEx
Card number:
Valid from: Exp. Date:
Security code: Issue no. (Maestro):
Name/Institute:
Address:
Tel/email:
Order ref. (if applicable):

Return to:
Oxbow Books, 10 Hythe Bridge Street, Oxford OX1 2EW
Tel: 01865 241 249, Fax: 01865 794 449
Email: oxbow@oxbowbooks.com

OR subscribe at www.windgather.co.uk

A new publisher for a major landscape studies journal...

Landscapes

edited by David Austin and Paul Stamper

The study of past landscapes is one of today's most exciting interdisciplinary subjects. Archaeologists, ecologists, social and cultural historians, literature specialists and artists all contribute to our understanding of cultural landscapes: the places where human cultures and nature meet and interact. *Landscapes* reflects this diversity and excitement through accessible, well-researched and well-illustrated articles.

Current Volume

Landscapes 9:1 (June 2008)

Articles will include: Mike Pitts on Bill Brandt's images of Stonehenge, Hadrian Cook on water meadow morphology, Mohamed Ben Jeddou on the colonial landscapes of northern Tunisia and John Belcher on historic landscape characterisation and enclosure. David Hey contributes to the 'What Landscape Means to Me' slot and Dan Hicks writes on twentieth century landscape in the light of Trevor Rowley's recent major book. The issue also carries the usual range of book reviews.

New for 2008: on-line access!

Volume 9.1 will be the first issue to be published simultaneously in paperback and on-line. Subscription includes access to both print and on-line editions; all back issues since Volume 6 (2005) will be available on-line.

www.windgather.co.uk

Nieuwe boeken en publicaties

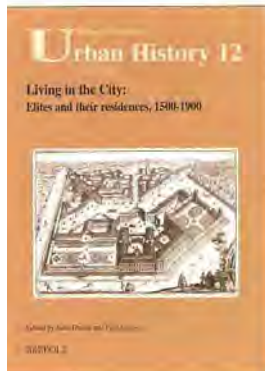
Naast de vele waardevolle persoonlijke contacten is ook de boekenexpositie een must. Hier een greep uit de vele publicaties van dit moment of die binnenkort verschijnen. De greep is volkomen willekeurig, maar houdt wel sterk verband met landschap en ecologie.

STUDIES IN EUROPEAN URBAN HISTORY (1100-1800)

P. Janssens, J. Dunne (eds.)

Living in the City: Elites and their Residences, 1500-1900

Vivre en ville: élites et leurs résidences (XVIe-XIXe siècles)

approx. 300 p., + ill.,
180 x 250 mm, 2008, SEUH 12, PB,
ISBN 978-2-503-52026-1
approx. € 65
Publication date scheduled for
March 2008

Recently a number of historians have begun to explore the residential choices made by elites in the urban context, both as an important constituent of lifestyle and as a marker of elite identity and difference. However, whereas these studies have tended to focus on one particular elite group, a single place or one type of urban residence - such as aristocratic hotels - the current volume is original in exploring the patterns and logic of residential choices made by different elite groups in a variety of urban settings, in Britain, France and Italy, from the sixteenth to the nineteenth century.

Each of the book's nine substantive chapters is written in either English or French (with an abstract in the other language) by a leading specialist either on elites or in the field of urban history. The volume arises out of two meetings of the specialists concerned, which gives it a degree of coherence rarely achieved in collections of this sort. A substantial essay by the editors points to similarities and contrasts between the specific cases and identifies key issues requiring further research.

John Dunne is Director of Research in Humanities at the University of Greenwich. His research interests include French elites c.1780-1820 and Napoleonic government.

Paul Janssens is Professor of Early Modern History in Brussels and chairman of the Belgian "Conseil de Noblesse". He has written extensively on the history of the Belgian nobility.

The country house, château or rural palazzo set in extensive grounds may have been the ultimate badge of social pre-eminence but invariably their owners spent much of the year in the city. To this extent urban living was common to all elites worthy of the name, whatever their origin or source of wealth or power. Needless to say, though, how different elite groups experienced town life varied greatly. Focusing on the most basic aspect of urban living, this collection is concerned with the study of the places and types of residence of urban elites.

M. Limberger

Sixteenth-Century Antwerp and its Rural Surroundings Social and Economic Changes in the Hinterland of a Commercial Metropolis (ca. 1450 – ca. 1570)

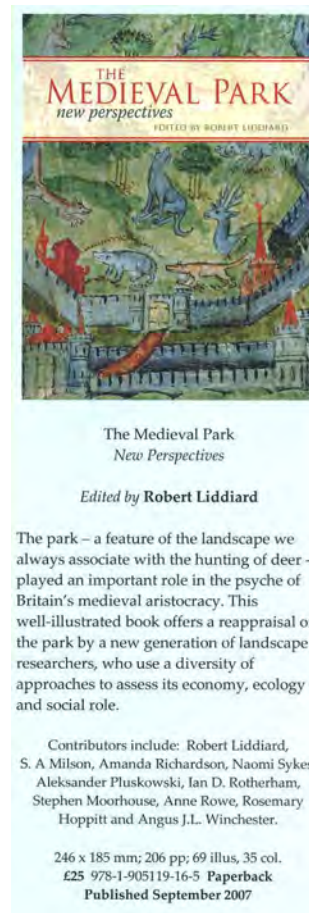
approx. 310 p., + ill., 180 x 250 mm,
2008, SEUH 14, PB,
ISBN 978-2-503-52725-3
€ 65
Publication date scheduled
for May 2008

- the demographic impact
- the increasing urban demand for agrarian products
- the impact of the urban economy on non-agrarian types of labour in the countryside and
- the purchases of land and other investments made by Antwerp citizens and their impact on the property relations in the surrounding countryside

Within the framework of these four fields of interaction between town and countryside, three essential questions have to be answered: First, how can we characterize the urban influence in each of these fields? Can it be considered a stimulus for the rural economy or rather an obstacle? Second, what was the economic response of the rural economy to the urban impact? Did it respond by specializing, according to the model presented by J. de Vries, and others, or were there obstacles that obstructed specialization? Third, what role did the medieval legacies play in the interaction between the 'capitalist' metropolis and the 'feudal' countryside?

Michael Limberger teaches at the Catholic University Brussels (KUB) and at Ghent University. His research covers late medieval and early modern economic and social history, especially of the Low Countries.

This study of sixteenth-century Antwerp and its surroundings is an attempt to combine commercial explanation models concerning the impact of great towns on their surrounding countryside with an approach in which institutional factors, and especially property relations, play the major role. It focuses on four types of influence of Antwerp on its surroundings:

(Adrie de Kraker)

Call for Papers: Climate and Heritage

The Province of East-Flanders, the Flanders Marine Institute, the Flemish Heritage Institute, Stony Brook University, NY, and the Ename Center for Public Archaeology and Heritage Presentation, are pleased to announce a first call for papers for the:

5th Annual Ename International Colloquium to be held 18th - 20th March 2009 in Ghent and Ostend, Belgium **CLIMATES OF HERITAGE CONSERVATION: Responding to the Challenge of Global Climate Change through Public Engagement and Social Innovation**

Since 2005, UNESCO has been challenging cultural heritage organizations to take account of global climate change in their conservation mission as well as their methods. In particular, UNESCO has encouraged such organizations to work more closely with ecological organizations and also to assume a greater level of activism toward the public. These recommendations dovetail with the accepted international approach to involve the community in a sustainable heritage conservation and presentation policy as they are formulated in guidelines and charters such as the Faro Convention of the Council of Europe or the ICOMOS Ename Charter.

What is not clear however, is how the issue of Global Climate Change affects the wider contexts and settings that are part of a long-term heritage conservation programme or the

public awareness and engagement regarding heritage. Some organizations may find their level of effectiveness reduced as they attempt to take on tasks that lie beyond their expertise. Others will find new forms of public engagement and garner greater public support for their work. While the impacts of Global Climate Change are several, this three-day colloquium will focus on those of immediate and obvious significance to the Low Countries, namely rising sea levels and increased river flooding. Papers presented will provide comparative experiences from diverse nations in all the world's regions that are subject to these threats as they impact cultural heritage. It is understood that cultural heritage here refers not simply to monumental sites or cultural landscapes, but also to the intangible heritage that is so much at risk. Among the questions to be asked are the following:

- What have been the experiences with cultural sites or landscapes in diverse settings with rising sea levels and/or river flooding?
- What have been the responses of cultural heritage organizations and how have they coordinated with other organizations active in the defense or relief effort?
- Can heritage conservation and interpretation programmes learn from ecological approaches and vice versa or is there a danger that cultural heritage preservation will become subsumed by the attention given to ecological conservation?
- In what way does Global Climate Change alter heritage conservation programmes or how does it affect the interpretation and presentation of cultural heritage sites?
- How can cultural heritage professionals respond pro-actively to the global threat of climate change?
- What does it mean for heritage organizations to engage in broader social advocacy in the light of Global Climate Change?
- Is Global Climate Change only a threat for heritage conservation policies or does it also provide new opportunities?

We are therefore seeking innovative contributions from heritage administrators, archaeologists, historians, cultural economists, educators, cultural policy specialists and practitioners under the following four topics:

- 1. Actual Site Impacts and Predictions due to Global Climate Change**
- 2. Attitudes and Responses from heritage organizations towards Global Climate Change**
- 3. Climate Change, Cultural Tourism, and Development**
- 4. Widening Public Engagement and Forging Organizational Alliances**

Abstracts for poster presentations, short papers (10 min.) and research papers (20 min.) on these themes will be accepted until **15 January 2009**. They should be a maximum of 300 words, in English, sent either by fax to +32-55-303-519 or by email to Willem Derde at colloquium@enamecenter.org. Authors should include full contact information (name, institutional affiliation, mailing address, phone, fax and e-mail address).

Notification of acceptance will be sent by 1 February 2009.

For questions or requests for additional information, please visit our website www.enamecenter.org or contact Eva Roels at eva.roels@enamecenter.org.

Please feel free to distribute this announcement to any interested colleagues. We hope you will find this colloquium to be of interest and look forward to seeing you next year!

Verschenen in *Environment & History* 2008 14 (3),

In het recentelijk verschenen nummer van *Environment & History* 2008 14 (3) verdienen de volgende bijdragen aandacht. Dit is het discussiestuk van J. Donald Hughes over "Three

dimensions of Environmental History'. Daarnaast zijn ook de bijdragen van C. Caillavaet (A native American system of wetland Agriculture in Different Ecosystems in the Ecuadorian Andes (15th-18th Centuries), van H. Goodall (Riding the tide: Indigenous Knowledge: History and Water in a Changing Australia) en J. P. Hupy (The Environmental Foodprint of War) van belang.

Vijfde congres van de ESEH en WECH in Kopenhagen/Malmö, 2009

Alle collega's die bericht hebben gekregen dat hun voorstel tot het organiseren van een sessie, voorstellen van een paper of het ophangen van een poster is geaccepteerd, dienen daarvan zo snel mogelijk een bevestiging te sturen naar de organisatie.

© Kopij Nieuwsbrief Milieugeschiedenis Lage Landen: Adriaan.de.Kraker@falw.vu.nl
De NMLL is ook te lezen of downloaden op <http://www.geoarcheologie.vu> of <http://www.falw.vu.nl/igba>